

COMERȚUL EXTERIOR CHINEZ CU BUNURI ÎN PERIOADA 2000-2013 ȘI IMPACTUL SĂU ASUPRA ECONOMIEI CHINEZE ȘI A CELEI MONDIALE¹

Ecaterina STĂNCULESCU²

Rezumat

Articolul de față realizează o analiză succintă a evoluției comerțului exterior chinez, în ultimii 14 ani și a impactului său asupra economiei chineze și a celei mondiale, în special în perioada de criză 2008-2010. Analiza are ca obiect principalele caracteristici ale comerțului exterior chinez: importanța sa pentru dezvoltarea economică a țării, dinamică, structură, orientare geografică (prin prisma principalilor parteneri comerciali ai Chinei, inclusiv UE), problematica excedentului comercial. De asemenea, se fac referiri la deficiențele constatate în ultimii ani în legătură cu modelul de creștere chinez având la bază exportul și investițiile și la reșezarea economiei acestei țări pe baze sănătoase, cu accent pe consumul intern.

Cuvinte-cheie: China, comerț exterior, dezvoltare economică, politică comercială, Uniunea Europeană

Clasificare JEL: O19, O24, O25, O52, O53

¹ Articolul face parte din studiul Re-echilibrarea economică a Chinei și implicațiile ei externe. Provocări și oportunități pentru Uniunea Europeană și România, Coordonator Dr. Sarmiza Pencea, inclus în planul de cercetare al Academiei Române, 2014.

² Doctor în economie, cercetător științific gradul I, Institutul de Economie Mondială, Academia Română, București, E-mail: estanculescu@yahoo.com.

1. Importanța comerțului exterior pentru economia chineză

China este cea mai mare putere comercială a lumii, cel mai mare exportator și al doilea mare importator global, după SUA. Comerțul exterior este vital pentru economia chineză, atât din perspectiva faptului că exportul este unul dintre motoarele importante ale creșterii economice, cât și dacă se are în vedere nevoia de susținere a importurilor masive de alimente, energie și materii prime necesare producției și consumului intern.

Pe latura exportului, pentru a funcționa, comerțul exterior chinez trebuie să îndeplinească două condiții, bine cunoscute de oficialii chinezi: în primul rând, mărfurile chinezești trebuie să fie ieftine (competitivitate), iar, în al doilea rând, consumatorii occidentali trebuie să aibă disponibilitatea de a le cumpăra (cerere externă). Pentru a produce mărfuri la prețuri competitive, China își ajută producătorii, firme de stat, să minimizeze costurile (Yam & Nash, 2012). Aceștia li se oferă pământ și capital în condiții avantajoase, o legislație permisivă a muncii și mediului, chiar prime de export și taxe vamale reduse la importul echipamentelor și componentelor utilizate pentru fabricarea mărfurilor finite exportate. De asemenea, sunt încurajați producătorii care exploatează potențialul imens de forță de muncă al țării. Companiile care angajează mai multă forță de muncă primesc un tratament favorabil. Pentru a răspunde acestei cerințe, ele descompun procesul de producție în activități înguste, necesitând mulți angajați cu o specializare limitată, sau formare profesională redusă.

Pe de altă parte, spre deosebire de Japonia și Coreea de Sud, care și-au îmbunătățit poziția în lanțurile globale ale valorii, companiile chineze fac încă eforturi pentru a-și dezvolta capacitățile tehnologice și de marketing necesare avansului în cadrul acestor structuri ale producției globale.

Vreme îndelungată, fabricile chineze au preferat să câștige mai puțin de pe urma vânzării produselor copiate prin inginerie inversată fără a investi semnificativ în cercetare-dezvoltare și inovare (CD&I) și tehnologie. Gândul de a investi masiv fără a avea garanția succesului sau a unui venit imediat – așa cum se întâmplă în cazul investiției în cercetare – a fost străin modelului de afaceri tipic chinez. Consecința pe termen lung o poate reprezenta pierderea treptată a competitivității pe piața mondială (Yam & Nash, 2012). De aceea, reformele curente se axează cu precădere pe stimularea cercetării-inovării proprii, precum și pe investiții externe în companii occidentale apte să aducă un aport tehnologic semnificativ și, pe cât posibil, proprietatea asupra unor inovații și nume de marcă recunoscute.

Analiștii de la The Economist (2014) consideră că exporturile și importurile chineze sunt atât de mari și pentru că economia chineză este ea însăși foarte mare (a doua după SUA, la nivel global, ținând cont de PIB exprimat la prețuri curente, și chiar prima din lume având în vedere PIB calculat la paritatea puterii de

cumpărare, începând din 2014). Relativ, însă, la ponderea sa în PIB, comerțul exterior chinez se situează sub media mondială. Astfel, în 2012, acesta reprezenta doar 53% din PIB, în timp ce la nivel mondial media era de peste 63%. Totodată, și raportat la mărimea populației sale, comerțul exterior chinez pare modest. Valoarea sa pe locuitor se ridică la 3.200 USD în 2012, țara situându-se abia pe locul 99 în lume după acest indicator. În mod firesc, The Economist (2014) recunoaște, totuși, că „...*orice mărime economică raportată la o populație de 1,34 mld. locuitori apare mai puțin impresionantă*”.

Unul din punctele mai slabe ale comerțului exterior chinez este faptul că o parte semnificativă a exportului de produse cu prelucrare înaltă conține componente fabricate în afara țării. Conform datelor Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) și Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), în China valoarea adăugată produselor este în medie de 67%, în timp ce în cazul SUA, de exemplu, aceasta se ridică la 89%.

În ultimii ani, odată cu creșterea costului forței de muncă și a prețurilor resurselor, energiei și a altor factori de producție, avantajul costurilor scăzute în industriile orientate spre export s-a erodat semnificativ. În aceste condiții, guvernul chinez și-a propus să schimbe modul de dezvoltare a comerțului exterior dintr-unul extensiv, într-unul intensiv. În perioada celui de al 11-lea plan cincinal (2006-2010), guvernul a ajustat politica vamală și a implementat strategii de dezvoltare a comerțului exterior prin știință și tehnologie, diversificarea piețelor și acordarea atenției cuvenite calității (Embassy of the People's Republic of China in the USA, 2011).

Pe durata implementării celui de-al 12-lea plan cincinal (2011-2015), China a depus eforturi susținute pentru a crește competitivitatea exporturilor sale, promovând avantaje competitive centrate pe tehnologiile de vârf, mărci, calitate și servicii. Autoritățile chineze sunt hotărâte să susțină în continuare modernizarea industriei și creșterea valorii adăugate naționale în comerțul cu produse prelucrate. Printre alte măsuri avute în vedere se numără: susținerea exportului de noi servicii, îmbunătățirea și implementarea politicilor de stat în domeniile: financiar, investițional, vamal, bancar și al asigurărilor sociale, managementului valurilor străine, autorizațiilor vamale, inspecțiilor și carantinei, logisticii și transporturilor, pentru a mări viteza de derulare a activităților comerciale.

În ultimii ani, a scăzut ponderea la export a produselor a căror fabricație presupune un grad ridicat de poluare și un consum mare de resurse și energie. Majoritatea întreprinderilor de export-import au obținut certificarea ISO 14000 sau alte certificate standard de mediu. China este pe cale să-și reajusteze structura economică și industrială, să accelereze aplicarea tehnologiilor avansate de conservare a resurselor energetice și de protecție a mediului.

În 2008, China a promulgat planul Strategiei naționale privind protecția proprietății intelectuale, făcând din aceasta o strategie națională. Au fost puse în

aplicare peste 1000 de măsuri concrete care acoperă domeniile legislației, educației și pregătirii profesionale, comunicațiilor și schimburilor culturale cu restul lumii.

În 2012, la Oficiul pentru primirea cererilor de brevete în regim PCT (Tratatul de Cooperare Internațională privind Brevetele) din China (SIPO³) erau înregistrate 652.777 aplicații pentru brevete și modele de utilitate, acest oficiu ocupând locul 1 în lume, înaintea celor din SUA, Japonia, Coreea de Sud și Europa. Dintre aceste aplicații, aproximativ 75-80% proveneau deja de la rezidenți chinezi (WIPO, 2013).

2. Principalii parteneri comerciali ai Chinei și problemele excedentului comercial și crizei economice globale

Excluzând comerțul cu regiunea administrativă specială Hong Kong-China, principalele piețe de desfacere pentru mărfurile chinezești sunt SUA și UE, urmate de alte state și regiuni. UE, cel mai mare partener comercial al Chinei, exportă spre această țară în principal produse prelucrate, inclusiv produse tehnologice avansate, ale industriei mecanice sau electronice, autovehicule, uzine complete, piese și componente, componente de precizie și alte produse high-tech (HT) competitive pe piața chineză și importă, în principal, produse din gama tehnologică medie care au avantajul că sunt mai ieftine decât cele fabricate în UE.

Comerțul cu SUA are o bază solidă. China exportă spre această destinație o gamă variată de bunuri de larg consum și importă o mare varietate de produse electronice, aerospațiale, biologice, medicale, agricole și servicii.

China și Japonia sunt apropiate geografic, ceea ce constituie un avantaj pentru comerțul bilateral. Comerțul sino-japonez promovează cooperarea și progresul industrial, dezvoltând avantajul economic comparativ regional și cooperarea în Asia de Sud-Est. Comerțul și cooperarea Chinei cu alte state dezvoltate, precum Canada, Australia, Elveția și Noua Zeelandă, mențin un mediu bun pentru creșterea sa economică.

China are relații comerciale cu un potențial ridicat de dezvoltare cu economiile emergente și țările în dezvoltare. Odată cu implementarea completă a acordului de comerț liber China-ASEAN din 2010, taxele vamale au fost eliminate pentru 90% dintre mărfurile comercializate între aceste țări. Dintre statele emergente, celelalte state BRICS constituie parteneri comerciali cu perspective evidente de creștere. De asemenea, statele arabe, țările din America Latină și comerțul bilateral cu statele africane se dezvoltă rapid, atât pe partea de resurse (mai ales pe fluxul de import al Chinei), cât și de produse industriale (mai ales fluxul de export).

³ State Intellectual Property Office of People Republic of China – SIPO.

China acordă o mare importanță instituționalizării cooperării economice și comerciale regionale și bilaterale. În prezent, circa 150 de țări și regiuni au semnat acorduri de cooperare economică și/sau comercială bilaterală cu China. Au fost instituite sau menținute mecanisme de dialog economic la nivel înalt cu SUA, UE, Japonia, Marea Britanie, Rusia și alte economii majore.

China participă la reuniunile ASEAN10+3, care includ Japonia și Coreea de Sud, la summitul Asiei de Est, la Forumul de Cooperare China-Asia, la Comitetul de Cooperare economică mai extinsă al subregiunii Mekong, la Comitetul de Cooperare Economică Regională a Asiei Centrale, la Programul de Dezvoltare din Zona fluviului Tumen (Greater Tumen Initiative)⁴ etc., pe principiul „prieteniei și colaborării” (Embassy of the People’s Republic of China in the USA, 2011).

În 2011, China a sărbătorit 10 ani de la aderarea la OMC, militând pentru menținerea autorității organizației și avansarea negocierilor în cadrul Rundei Doha (PIIE 2013). La această Rundă, China a participat la secțiunile de agricultură, mărfuri ne-agricole, servicii, reglementări și alte probleme, până în 2010 supunând individual peste 40 de texte de negocieri și, în colaborare cu alți membri, peste 100, și susținând toate inițiativele OMC în legătură cu includerea țărilor celor mai slab dezvoltate (PIIE 2011). Pentru a promova negocierile Rundei Doha, China și-a exprimat în repetate rânduri dorința de a aduce contribuții constructive potrivite cu gradul său de dezvoltare.

În 2008, excedentul comercial al Chinei era de 298,1 miliarde USD, cel mai înalt din istorie, înainte de a scădea gradat spre 181,6 miliarde USD în 2010. În 2010, excedentul comercial chinez în comerțul cu bunuri reprezenta 6,1% din totalul volumului exportului și importului și 3,1% din PIB.

Odată cu relocalizarea în China a unui număr mare de întreprinderi specializate în producția sau asamblarea unor mărfuri intensive în forță de muncă din Japonia, Coreea de Sud, Singapore, Taiwan-China, Hong Kong-China și alte state și regiuni și ca urmare a majorării semnificative a comerțului de prelucrare, excedentele comerciale ale Chinei cu SUA și UE au sporit, în timp ce deficitele comerciale pe termen lung au crescut în relațiile cu Japonia, Coreea de Sud, ASEAN și alți parteneri comerciali situați „în amonte” în cadrul lanțurilor globale ale valorii.

În 2010, excedentele în comerțul cu bunuri cu SUA și UE erau de 181,3 miliarde USD și, respectiv, 142,8 miliarde USD, iar deficitul total cu Japonia, Coreea de Sud și ASEAN însuma 141,6 miliarde USD. Deficitul în comerțul cu bunuri dintre China și Taiwan înregistra 86 de miliarde USD.

Pentru a produce cantități semnificative de mărfuri finite, China importă cantități mari de mărfuri primare, creând astfel un deficit în comerțul cu acestea

⁴ Inițiativă a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) într-o regiune care cuprinde părți din China, Mongolia, Coreea de Sud și Rusia.

din urmă, în comerțul cu anumite state. Nivelul diferit de dezvoltare și participarea la diviziunea internațională a muncii în industria prelucrătoare și în servicii au generat excedentul notabil al Chinei în comerțul cu bunuri și deficitul său pe termen lung în comerțul cu servicii.

Excedentul Chinei în comerțul cu bunuri industriale provine în principal de la întreprinderile străine care au investit în această țară. Odată cu dezvoltarea globalizării, adâncirea diviziunii internaționale a muncii și exploatarea economiilor de scară în sistemul producției globale, comerțul internațional a ajuns să fie dominat de companiile multinaționale. Începând cu 1978, China a atras un volum însemnat de investiții străine directe. O lungă perioadă de timp, ponderea acestor companii multinaționale în comerțul exterior chinez cu bunuri a fost de circa 50%. În 2010, excedentul comercial creat de companiile multinaționale era de 68,4% din totalul excedentului comercial chinez.

În timp, creșterea accentuată a excedentului comercial a creat disfuncționalități în economia chineză și a generat fricțiuni în relațiile comerciale dintre China și partenerii săi, precum și o presiune crescută privind aprecierea monedei naționale, Yuanul (renminbi/RMB). Guvernul chinez este conștient de riscurile majore pe care dezechilibrele din comerțul exterior le cauzează și a luat o serie de măsuri pentru a aplana creșterea prea mare a excedentului. În primul rând, a luat măsuri pentru ajustarea structurii economice, stimularea cererii interne și, în special, a investițiilor în proiecte destinate îmbunătățirii nivelului de trai al populației și măririi consumului gospodăriilor. În al doilea rând, a implementat o serie de politici pentru creșterea importului, simplificarea procedurilor de administrare și plăți în domeniul importului, scăderea temporară a taxelor vamale la anumite mărfuri importate, îmbunătățirea sistemului de promovare a importului și facilitarea tranzacțiilor de import. În al treilea rând, a fost ajustată politica subvențiilor la export: au fost scăzute sau diminuate subvențiile pentru anumite produse la care consumul de energie este prea mare și cauzează o poluare serioasă și pentru anumite produse bazate pe un consum ridicat de resurse. În al patrulea rând, au fost „amendate” anumite categorii de activități de comerț de prelucrare, promovându-se restructurarea și modernizarea acestor sectoare. În al cincilea rând, ulterior crizei financiare asiatice din 1997/1998, a fost schimbată situația cursului fix al Yuanului față de dolar și, începând cu 21 iulie 2005, s-a adoptat sistemul cursului de schimb flotant (o flotare controlată), bazat pe cererea pieței și ajustat în funcție de un coș de valute. Până la sfârșitul anului 2013, cursul de schimb al RMB a înregistrat o apreciere cumulată de 37% (Roach, 2014), după care a urmat o perioadă de depreciere în 2014, ceea ce a condus la numeroase interpretări și temeri. Totuși, analiștii financiari, considerând nivelul scăzut (aproximativ 2%) al excedentului de cont curent în PIB (indicatorul care caracterizează cel mai corect subevaluarea unei monede) indică faptul că Yuanul nu ar fi în mod substanțial subevaluat.

În timpul crizei financiare și economice mondiale, comerțul exterior chinez a fost printre primele care s-au stabilizat, ajutând la relansarea economiei globale. În 2008, guvernul chinez a adoptat rapid o serie de politici și măsuri pentru a stimula economia (cererea internă) și a stabiliza exportul și importul. În 2009, China a fost singura economie din lume care și-a majorat importul cu 2,9%, comparativ cu scăderea de 12,8%, în medie, pe plan mondial. De asemenea, China a susținut exportul multor state afectate de criza financiară, stimulând cererea pe piața globală a bunurilor și încrederea consumatorilor și impulsționând relansarea și creșterea economiei mondiale.

Totodată ea a luat parte la reforma mecanismului guvernantei economice globale. Guvernul chinez a militat continuu pentru un sistem de comerț multilateral „echilibrat, incluziv și reciproc avantajos” (Embassy of the People’s Republic of China in the USA, 2011) și pentru stabilirea unei noi ordini economice și comerciale internaționale, echitabile și corecte. China își consolidează continuu cooperarea cu statele emergente în domeniile economiei, finanțelor, comerțului și investițiilor și acționează pentru crearea unei ordini economice internaționale echitabile, de care să beneficieze toate țările.

3. Comerțul exterior al Chinei, în perioada 2000-2013

În 2013, China a avut o valoare cumulată a exportului și importului de 4.159 miliarde USD (export de 2.209 miliarde USD și import de 1.950 miliarde USD), devenind prima putere comercială a lumii (devansând SUA care deținea supremația până atunci). Creșterea comparativ cu anul 2000 a fost de aproape 9 ori (474 miliarde USD în anul 2000). Comparativ cu anul 2010, creșterea comerțului exterior chinez a fost de 39,8% (2.974 miliarde USD în 2010).

După cum se constată din datele Tabelului 1, în perioada 2000-2013, exporturile s-au majorat de aproape 9 ori. În intervalul 2010-2013, majorarea înregistrată a fost de 14%.

Orientarea geografică a exporturilor Chinei a suferit o modificare substanțială ca urmare a scăderii ponderii SUA de la 20,9% în anul 2000 la 16,7% în anul 2013. În cazul UE-28⁵, ponderea în exporturile chineze a crescut inițial, în perioada 2000-2010, de la 15,1% la 19,7%, pentru ca apoi să scadă din nou, în 2013, la 15,3%.

Ponderea restului statelor lumii în exporturile Chinei a scăzut în intervalul 2000-2010, de la circa 64% în anul 2000, la aproximativ 62% în 2010, pentru a se majora apoi la 68% în 2013.

⁵ Pentru comparabilitatea datelor, s-a calculat gruparea UE-28 și în perioada când UE nu cuprindea decât 15 state, adică până în 2004.

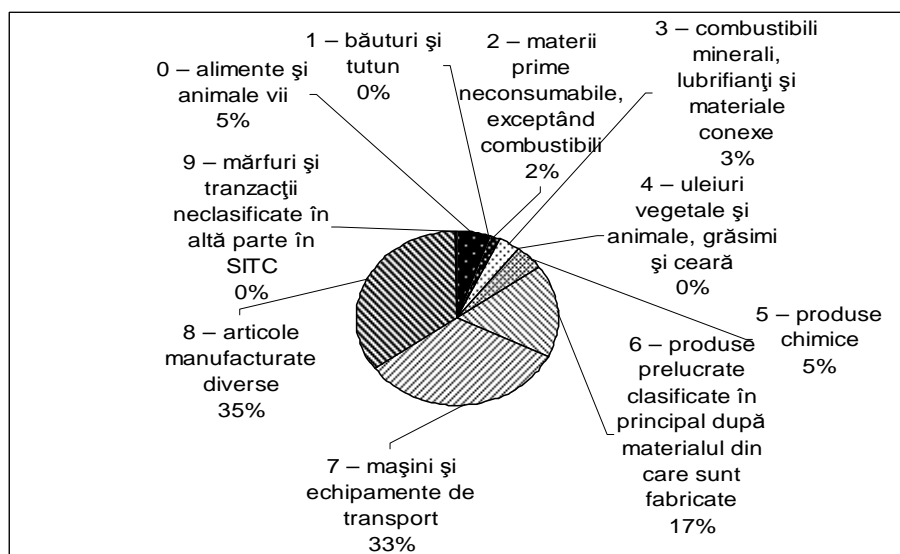
Tabelul 1: Evoluția și orientarea geografică a exportului și importului chinez de bunuri în perioada 2000-2013 (în miliarde USD și, respectiv, în %)

	2000		2010		2013		Creștere 2013/ 2000
	Valoare mld. USD	%	Valoare mld. USD	%	Valoare mld. USD	%	
EXPORT							
Total	249,2	100,0	1577,8	100,0	2209,0	100,0	9 ori
UE-28	37,5	15,1	311,4	19,7	338,2	15,3	9 ori
SUA	52,1	20,9	283,8	18,0	369,1	16,7	7 ori
Restul lumii	159,6	64,0	982,6	62,3	1501,7	68,0	8 ori
IMPORT							
Total	225,1	100,0	1396,0	100,0	1950,0	100,0	8,6 ori
UE-28	31,3	13,9	168,4	12,1	220,0	11,3	7 ori
SUA	22,4	10,0	102,7	7,4	153,4	7,9	7 ori
Restul lumii	171,4	76,1	1124,8	80,5	1576,6	80,9	9 ori

Sursa: calculat pe baza datelor COMTRADE.

În ceea ce privește structura exporturilor chineze pe cele 10 mari grupe de produse SITC Rev. 3,⁶ din Graficele 1 și 2 se poate constata că aceasta s-a modificat semnificativ în 2013 comparativ cu anul 2000, prin scăderea ponderii grupei 8 (produse prelucrate diverse), de la 35% la 26%, în paralel cu majorarea grupei 7 (mașini și echipamente de transport) de la 33%, la 47%.

Graficul 1: Structura exporturilor chineze în anul 2000 (în %)

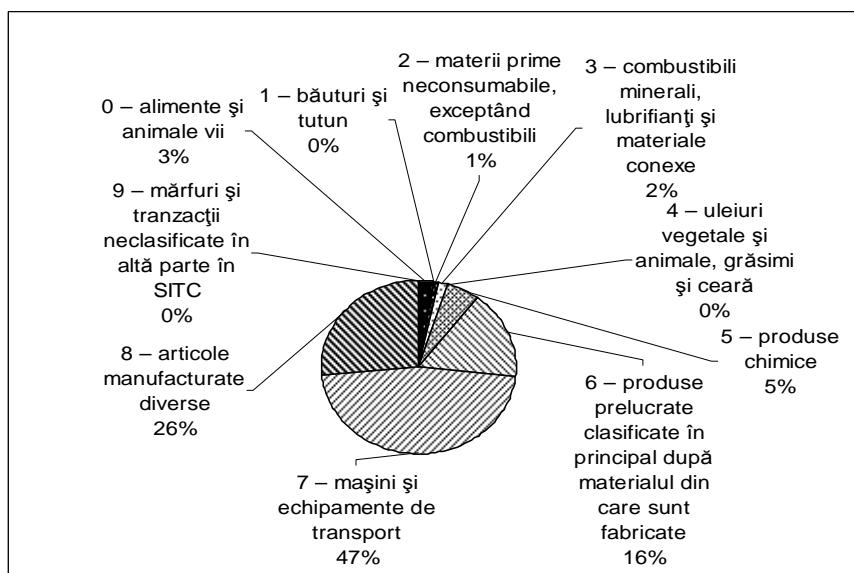

Sursa: baza de date COMTRADE.

⁶ 0 - alimente și animale vii; 1 - băuturi și tutun; 2 - materii prime neconsumabile, exceptând combustibilii; 3 - combustibili minerali, lubrifianți și materiale conexe; 4 - uleiuri vegetale și animale, grăsimi și ceară; 5 - produse chimice; 6 - produse prelucrate, clasificate în principal după materialul din care sunt fabricate; 7 - mașini și echipamente de transport; 8 - articole prelucrate diverse; 9 - mărfuri și tranzacții neclasificate în altă parte în SITC.

Contribuția grupei 6 (produse prelucrate clasificate în principal după materialul din care sunt fabricate), cea de-a treia ca importanță în structura exportului Chinei, s-a menținut constantă, la 16-17%, în toată perioada analizată. Celelalte grupe de produse au avut ponderi reduse și relativ similare în tot intervalul analizat.

Graficul 2: Structura exporturilor chineze în anul 2013 (în %)

Sursa: baza de date COMTRADE.

Principala concluzie referitoare la structura exportului Chinei în perioada 2000-2013 este aceea că s-a înregistrat un salt calitativ al evoluției acesteia, majorându-se ponderea produselor cu grad ridicat de tehnicitate, pondere care a depășit în 2013 jumătate din valoarea totală.

Există o literatură substanțială privind impactul negativ pe care creșterea costurilor de fabricație o va avea asupra exporturilor chineze. Conform analizei efectuate de Ryan Rutkovski (2014), acest lucru nu a împiedicat, însă, China să-și întărească dominația în exporturile mondiale. Spre exemplu, ponderea Chinei în exporturile mondiale de echipamente reprezintă acum peste două cincimi, comparativ cu numai o cincime în 2002. Procentajul este similar și în ceea ce privește încălțăminte. De asemenea, exporturile de mănuși ale acestei țări, un export care ar trebui să facă față unui indice de elasticitate relativ ridicat, a crescut de la 47% din totalul mondial în 2008, la 53% în 2012.

Poziția Chinei în exporturile de mărfuri intensive în capital este mai modestă, dar tot în creștere mai rapidă decât în cazul majorității celorlalți exportatori. Exporturile chineze de mașini, reactoare nucleare, boilere, echipamente optice și fotografice, medicale și din alte domenii tehnice reprezintă acum o șesime din exporturile globale (comparativ cu o pondere de 4% în 2001 și 12% în 2008).

În anumite domenii ale exporturilor intensive în capital, China domină deja piața mondială. De exemplu, în 2010, ea a devenit al doilea mare exportator de vagoane de cale ferată cu autopropulsie (utilizate adesea de sistemele feroviare de mare viteză), după Germania. În 2013, China a depășit Germania devenind al doilea exportator de turbine cu aburi pe plan mondial, după Japonia.

Eventualele costuri de producție mai înalte și aprecierea cursului de schimb nominal vor reduce competitivitatea exporturilor chineze, mai ales a celor intensive în forță de muncă. Într-adevăr, ponderea Chinei în exporturile globale ar putea să fie aproape de nivelul maxim, acum, când, deși este lider, poziția sa este foarte apropiată de cea a SUA sau a Germaniei. Dar efectul, conform analistului citat mai sus, pare să fie gradat. Japoniei i-au trebuit douăzeci de ani să-și diminueze ponderea de la 9,8% în exporturile mondiale (1993) la 4% (2013). Chinei îi va trebui mai mult, consideră acesta (Rutkovski, 2014).

Pierderile de competitivitate la exporturile intensive în forță de muncă vor fi contrabalansate de oportunitățile privind câștiguri mult mai substanțiale din exporturile de bunuri intensive în capital și tehnologie, așa încât, în această etapă, concluzionează expertul citat, China continuă să-și extindă poziția de lider în exporturile globale, neexistând niciun semn că, pe ansamblul exportului său, își va pierde din competitivitate.

În ceea ce privește rolul exportului în dezvoltarea Chinei, Horn, Singer & Woetzel (2010) și Zhu & Kotz (2010) argumentează că exporturile nu sunt decisive pentru dezvoltarea economiei chineze. Aceștia arată că modul de evaluare al majorității analiștilor se bazează pe ponderea de aproape 60% pe care exportul chinez o are în creșterea PIB-ului. Conform părerii lor, însă, luând în considerație numai exportul net (export minus import, deoarece în costul produselor exportate este cuprins un volum mare de materii prime, materiale și energie importate), ponderea exportului în creșterea PIB-ului chinez este de numai circa 10%, ceea ce conduce la ideea că principala componentă a creșterii economice chineze este, de fapt, cea internă, iar acest lucru îi determină să acorde o importanță mai scăzută unei eventuale pierderi de competitivitate a exporturilor chineze în următorii ani.

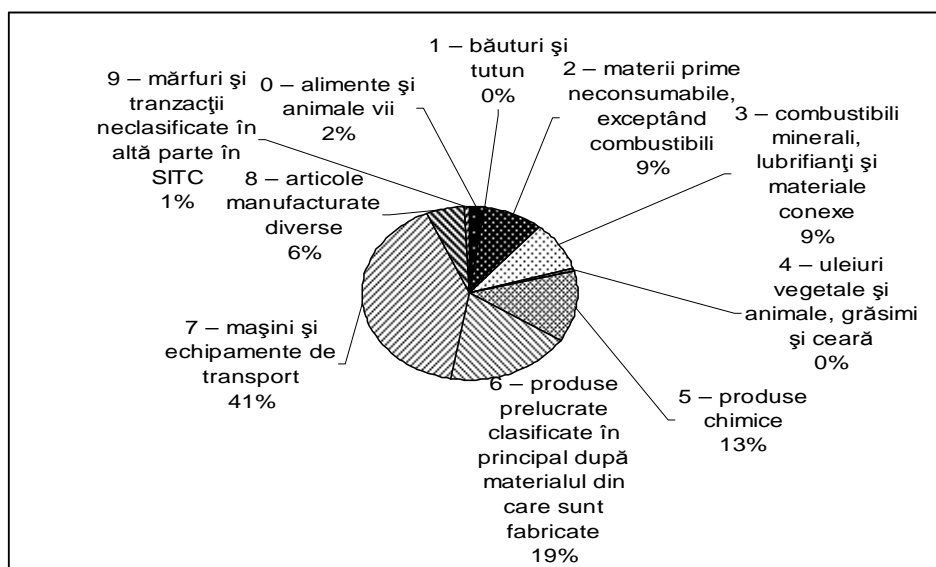
Importurile Chinei s-au majorat de 8,6 ori în perioada 2000-2013, de la 225 miliarde USD la 1.950 miliarde USD (Tabelul 1). În intervalul 2010-2013, creșterea a fost de 39,7% (de aproape 3 ori mai mare decât cea a exporturilor).

Ponderea UE în importurile chineze a scăzut în perioada analizată de la circa 14% la 11%. Totodată, importurile din SUA au crescut de circa 7 ori, în schimb participația acestora în importurile totale ale Chinei a scăzut de la aproximativ 10%, la circa 8%. În paralel, s-a majorat ponderea restului țărilor lumii de la 76% la 81%, această majorare fiind rezultatul creșterii importurilor de materii prime și combustibili provenind din țările bogate în astfel de resurse.

După cum se observă din Graficele 3 și 4, grupa 7, deși predominantă, și-a diminuat ponderea în importurile chineze de la 41% în anul 2000, la 36% în 2013.

O altă grupă care a înregistrat o diminuare semnificativă a fost grupa 6 (de la 19% în anul 2000, la 8% în 2013).

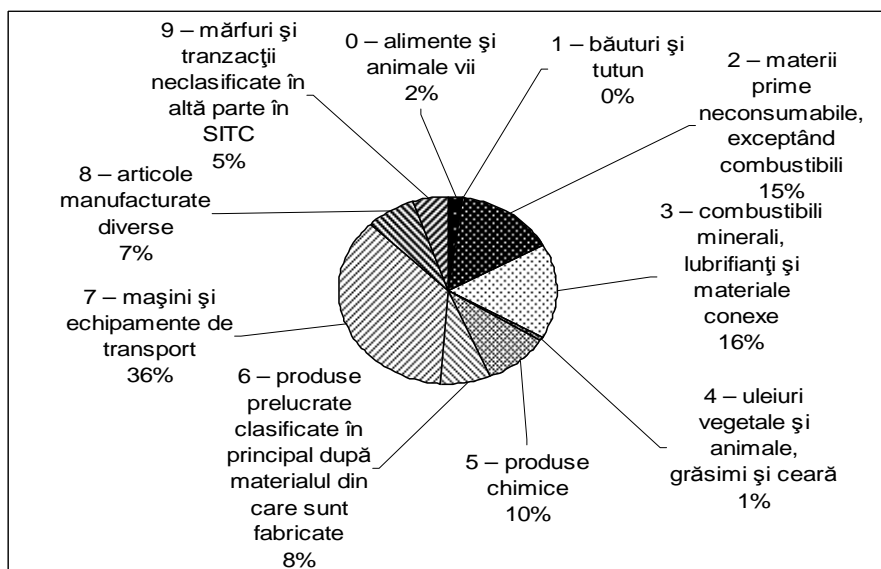
Graficul 3: Structura importurilor chineze în anul 2000 (în %)

Sursa: baza de date COMTRADE.

Grupele 2 și 3, materii prime și combustibili, și-au majorat, în schimb, cota de la 9% în 2000, la 15-16% în 2010 și 2013. Restul grupelor de produse au înregistrat variații mici ale ponderilor în perioada de referință.

Graficul 4: Structura importurilor chineze în anul 2013 (în %)

Sursa: baza de date COMTRADE.

Diferențele dintre structurile exportului și importului provin în principal de la grupele 2 (materii prime), 3 (combustibili minerali) și 5 (produse chimice), ne semnificative la export, dar mai importante la import, precum și de la grupa 8 (articole prelucrate diverse), cu pondere ridicată la export, dar scăzută la import.

În ceea ce privește comerțul exterior China-UE, se evidențiază următoarele caracteristici. China este al doilea partener comercial al Uniunii Europene, aceasta din urmă fiind cel mai important partener pentru China. UE-28 reprezintă aproximativ 15% în exportul Chinei și circa 11% în import (Tabelul 1 și EC, 2013).

Exporturile valorice ale Chinei în UE-28 s-au majorat în perioada 2000-2013 de circa 9 ori, iar importurile de aproximativ 7 ori. În toată perioada analizată, China a avut o balanță excedentară cu UE. În 2013, valoarea excedentului era de 118,2 miliarde USD.

În 2013, din rândul țărilor membre ale UE, principalii importatori din China erau: Germania, Olanda, Marea Britanie, Franța, Italia, Belgia, Spania și Polonia. Din rândul exportatorilor comunitari în China s-au evidențiat: Germania, Franța, Marea Britanie, Italia, Olanda, Suedia, Finlanda, Spania, Polonia și Slovacia.

Atât la exportul, cât și la importul Chinei în și din UE predomină grupa 7 (mașini și echipamente de transport) – circa 50% la export și peste 58% la import – urmată de grupa 8 (diverse articole prelucrate) – cu aproximativ 30% la export și circa 8% la import – și grupa 6 (produse prelucrate clasificate în principal după material) – cu 12% la export și 9% la import. Grupa 5 (produse chimice) are o pondere mai mare (circa 11%) la import, și destul de scăzută la export (circa 4%). Restul grupelor au înregistrat procentaje mici, variind între 0 și 7%, atât la exportul, cât și la importul Chinei în și din Uniunea Europeană.

4. Concluzii

În urma analizei prezentate în acest capitol se pot desprinde următoarele concluzii:

- După 1978, comerțul exterior chinez cu bunuri a început să se dezvolte rapid, ajungând ca în anul 2013 să aibă o valoare de 202 ori mai mare decât în 1978. Inițial, dezvoltarea s-a făcut fără o strategie bine definită, bazată pe o producție axată pe consumul de resurse și stimulată de prețul scăzut al forței de muncă. Dezvoltarea comerțului exterior a avut un efect benefic asupra întregii economii, ridicând nivelul de trai a milioane de persoane.
- În prezent, China a ajuns prima putere comercială a lumii, în 2013 devansând pentru prima dată SUA în comerțul cu bunuri. Are, însă, încă dezavantajul exportului de produse energointensive și mari consumatoare de materii prime.
- Eventualele costuri de producție mai înalte și aprecierea cursului de schimb nominal al Yuanului vor reduce competitivitatea exporturilor chineze, în special a celor intensive în forță de muncă.
- Ponderea Chinei în exporturile mondiale ar putea să fie aproape de nivelul maxim, acum, când, deși este lider, poziția sa este foarte apropiată de cea a

SUA sau a Germaniei. Potrivit opiniei unor analiști, declinul acestei ponderi pare că va interveni într-un orizont de timp încă îndepărtat, iar impactul asupra creșterii sale economice va fi mai puțin semnificativ decât s-a apreciat inițial.

- O dezvoltare a economiei chineze bazată mai mult pe consumul intern și pe servicii decât pe exporturi și investiții de capital, precum și întărirea Yuanului care erodează competitivitatea Chinei pe piețele mondiale vor fi în avantajul foștilor concurenți. Un exemplu bun este Mexicul, ale cărui exporturi au fost semnificativ subminate de prețurile agresiv de scăzute ale exportatorilor chinezi, dar care începe mai recent să recâștige cote de piață, pe fondul acestor schimbări din China.
- În cazul modificării modelului de dezvoltare economică a Chinei, cei mai afectați de încetinirea ratei de creștere a investițiilor și a producției pentru export din această țară vor fi exportatorii asiatici de componente implicați în lanțurile valorice regionale, care au ca legături terminale China (este mai ales cazul Taiwanului, Coreei de Sud, Malaeziei, Thailande etc.). De asemenea, în cazul scăderii investițiilor în infrastructură vor suferi pierderi importante companiile străine care exportă bunuri de capital, echipamente de transport și materii prime și materiale de construcții pentru care piața chineză este foarte importantă, în special cele din Germania și Japonia, dar și Chile, Zambia, Arabia Saudită, Peru, Brazilia, Republica Africa de Sud etc. În același timp, importurile de bunuri de consum nu vor fi prea mult influențate de creșterea consumului intern, ceea ce înseamnă că statele care exportă în China astfel de mărfuri nu vor înregistra avantaje notabile.
- Față de companiile care vor suferi pierderi ca urmare a schimbării modelului de dezvoltare economică a Chinei, vor exista și beneficiari indirecti ai reformelor din această țară. Este vorba despre țările emergente care au încă inputuri relativ ieftine, mai ales în forță de muncă.
- China este membră a Organizației Mondiale a Comerțului și are relații comerciale cu majoritatea statelor de pe toate continentele, principalii săi parteneri fiind SUA și Uniunea Europeană.
- Structura actuală a comerțului exterior chinez cu bunuri este marcată de nevoia imperioasă de a importa materii prime, materiale, energie și componente pentru industria sa, exporturile fiind, însă, dominate din ce în ce mai mult de produse prelucrate din gama de tehnologie medie și, în ultimii ani, înaltă (peste 50-60%).
- Din 2010, UE-28 a ajuns primul partener comercial al Chinei, devansând SUA. China are o balanță excedentară cu UE, iar structura comerțului (atât la export, cât și la import) este dominată de produsele prelucrate, de

tehnologie medie și ridicată, în timp ce materiile prime, materialele, combustibilii au ponderi mult mai scăzute.

- Guvernul chinez este preocupat de toate problemele pe care le ridică evoluția comerțului exterior, trasând prin planurile cincinale principalele linii directoare care pot să remedieze deficiențele existente și să conducă la transformarea comerțului exterior într-un sector modern al economiei naționale. În ultimii ani, odată cu creșterea costului forței de muncă și a prețurilor resurselor, energiei și a altor factori, avantajul costurilor scăzute în industriile orientate spre export s-a erodat semnificativ. În aceste condiții, guvernul chinez și-a propus să schimbe modelul de dezvoltare a comerțului exterior dintr-unul extensiv, într-unul intensiv. China va face eforturi pentru a menține creșterea competitivității exporturilor, promovând avantaje competitive centrate pe tehnologiile de vârf, mărci, calitate și servicii.

Bibliografie

- Zhu, A. and Kotz, M. D. (2010), *The Dependence of China's Economic Growth on Exports and Investment*, July, 2010.
- The Economist (2014). *Picking the world champion of trade*, January 18th.
- Embassy of the People's Republic of China in the United States of America. (2011). *China's Foreign Trade/2011/12/07*, disponibil la:
<http://www.china-embassy.org/eng/zt/bps/t943740.htm>.
- European Commission. (EC 2013). *European Union, Trade in goods with China, 2013* disponibil la:
http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113366.pdf.
- Horn, J., Singer, V. and Woetzel, J. (2010). *A truer picture of China's export machine*, McKinsey Quarterly, September 2010.
- Peterson Institute for International Economics. (PIIE 2013). *Preserving the Open Global Economic System: A strategic Blueprint for China and the United States*, June 2013.
- PIIE. (2011). *The Elephant in the green Room: China and the Doha Round*, May.
- Roach, S. S. (2014). *The Return of the Renminbi Rant*, Project Syndicate, 29.04.2014.
- Rutkovski, R. (2014). *Are higher costs impacting chinese export competitiveness?*, Peterson Institute for International Economics, May 1st.
- Yam, S. & Nash, P. (2012). *How China's Economy Must Change*, May 16, disponibil la:
<http://thediplomat.com/2012/05/how-chinas-economy-must-change/>.
- World Intellectual Property Organization (WIPO). (2013). *WIPO IP Facts and Figures*, disponibil la:
http://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/statistics/943/wipo_pub_943_2013.pdf.
- World Trade Organization (WTO). (2011). *China in the WTO: Past, Present and Future*, The Tenth Anniversary of China's Accession to the WTO, 2001.12 – 2011.12.
- United Nations. (2014). *United Nations Database – COMTRADE*.